

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ХАРЧОВИХ ТЕХНОЛОГІЙ

П о п о в а В а л е н т и н а Д м и т р і в н а

УДК 330.322:664

**ШЛЯХИ АКТИВІЗАЦІЇ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ
ПІДПРИЄМСТВ ХАРЧОВОЇ ПРОМИСЛОВОСТІ В УМОВАХ
ОБМЕЖЕНОСТІ РИНКУ ПОЗИКОВОГО КАПІТАЛУ**

Спеціальність 08.06.01

Економіка, організація та управління підприємствами

Автореферат

дисертації на здобуття наукового ступеня

кандидата економічних наук

Київ 2002

Дисертацією є рукопис

Робота виконана в Національному університеті харчових технологій
Міністерства освіти і науки України

Науковий керівник- кандидат економічних наук, доцент
Федулова Ірина Валентинівна,
Національний університет харчових технологій
Міністерства освіти і науки України

Офіційні опоненти : доктор економічних наук, професор, заслужений діяч
науки і техніки України

Столяров Василь Федосійович, Київський
національний університет технологій та дизайну
Міністерства освіти і науки України, завідувачий
кафедри економічної теорії та фінансів;
кандидат економічних наук, доцент

Осецький Валерій Леонідович, Київський
національний університет ім.Т.Г.Шевченка
Міністерства освіти і науки України, докторант.

Провідна установа - Рада по вивченню продуктивних сил НАН України,
відділ регіональних програм розвитку і розміщення
харчової і переробної промисловості, м.Київ

Захист відбудеться “24” грудня 2002 року о 15.00 на засіданні
спеціалізованої вченої ради К 26.058.01 по захисту дисертацій на здобуття
наукового ступеня кандидата економічних наук в Національному університеті
харчових технологій Міністерства освіти та науки України за адресою: 01033,
м. Київ, вул. Володимирська, 68, аудиторія В- 502.

З дисертацією можна ознайомитись у бібліотеці Національного
університету харчових технологій Міністерства освіти та науки України за
адресою: 01033, м. Київ, вул. Володимирська, 68

Автореферат розісланий “ “ листопада 2002 р.

Вчений секретар
спеціалізованої вченої ради,
кандидат економічних наук, доцент

В.М.Марченко

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність теми. Позитивні зрушення в розвитку харчової промисловості України, що відбулись протягом останніх двох років, призвели до зростання обсягів виробництва продукції, підвищення коефіцієнтів використання потужностей, закріплення вітчизняного товаровиробника на внутрішньому ринку харчових продуктів. Поступово зростає обсяг харчових продуктів, що експортується.

Більша частина підприємств харчової та переробної промисловості здійснила реформування форм власності. Нові власники націлені на максимізацію прибутків за рахунок підвищення ефективності виробництва. Останнім часом підприємства галузі не мали можливості за рахунок власних коштів здійснювати активну політику оновлення виробництва. Протягом майже 10 років не відбувалось значних змін у стані основних фондів галузі. На більшості підприємств працює виробничий апарат із ступенем зносу більше 60%. На такому обладнанні важко випускати конкурентоспроможну продукцію, яка зі зростанням рівня доходів населення, зможе задовольняти попит на продукти харчування.

Постійно вдосконалюється й розвивається сам процес інвестування. З'являються нові форми та методи інвестиційної діяльності, нові джерела фінансування розвитку підприємств. Різноманітність фінансових інструментів та стратегій вимагає вивчення та застосування найбільш доцільних та найбільш ефективних із них для вирішення проблем розвитку підприємств. Ситуації, що виникають на ринку капіталу, мають дуже швидкоплинний характер, тому в пошуках додаткових фінансових можливостей реалізації інвестиційних проектів керівники підприємств повинні застосовувати різні методи та використовувати всі можливі джерела фінансування розвитку. Реалізація стратегій розвитку в обмежені терміни дає підприємству конкурентну перевагу високого порядку.

Питання активізації інвестиційних процесів в Україні мають значну розробку в працях сучасних українських економістів та в економічній літературі зарубіжних країн. Цьому питанню присвячені праці Бланка І., Бірманна Г., Бочарова В., Брейли Р., Губського Б., Шмідта С., Яремчука І., Лукінова І., Мелкунова Я., Мертенса А., Пересади А., Холта Р. та інших вчених.

Ці роботи є значним внеском у розвиток економічної теорії, але здебільшого орієнтовані на макрорівень. Тема інвестиційної діяльності багатогранна, що також вимагає всебічних теоретичних розробок цієї проблеми. Слід зазначити, що питання пошуку шляхів активізації інвестиційної діяльності на рівні підприємств розроблені недостатньо. Мало уваги в економічних розробках приділяється також інвестиційній діяльності на підприємствах харчової промисловості, хоча ця галузь має високий ступінь інвестиційної привабливості як для вітчизняних, так і для іноземних інвесторів.

Крім того, майже недослідженими залишаються питання обрання та оптимізації джерел фінансування інвестиційних проектів. Зазначене визначає актуальність і значимість обраної теми дисертаційного дослідження.

Зв'язок дисертаційного дослідження з науковими програмами, планами і темами. Дисертаційна робота спрямована на виконання завдань, що визначені в Законі України “Про пріоритетні напрями розвитку науки і техніки”, зокрема з напрямку фундаментальних досліджень соціально-економічних процесів, Постанови ВР України “Про концепцію науково-технологічного та інноваційного розвитку України”, Закону України “Про інноваційну діяльність”.

Тема дисертаційної роботи тісно пов'язана з тематикою науково-дослідних робіт, що проводяться у Раді по вивченню продуктивних сил України НАН України, Національного університету харчових технологій та Буковинського державного фінансово-економічного інституту, зокрема з такими темами: “Схема (прогноз) розвитку і розміщення продуктивних сил України та її регіонів (областей) на тривалу перспективу (0100 V000657)”, “Розробка наукових засад розвитку продовольчого комплексу України на довготривалу перспективу” (0101V007876), “Проблеми створення привабливого інвестиційного клімату для підприємств харчової промисловості (910/11), “Проблеми розвитку підприємництва та малого бізнесу в Західному регіоні України”.

Мета і задачі дослідження. Основна мета дисертаційного дослідження полягає в розробці теоретичних та методологічних засад визначення шляхів удосконалення інвестиційної діяльності підприємств харчової промисловості в умовах обмеженості ринку позикового капіталу.

Поставлена мета обумовила такі задачі дослідження:

- визначити особливості формування й використання інвестиційних ресурсів підприємств у різних економічних системах та забезпечення інвестиційних потреб підприємств в умовах переходу до ринкового господарювання;
- провести аналіз стану, тенденцій і закономірностей інвестиційної діяльності підприємств харчової промисловості на сучасному етапі та визначити шляхи активізації інвестиційної діяльності підприємств;
- вивчити та узагальнити діючу амортизаційну політику підприємств з метою розробки рекомендацій і пропозицій щодо її удосконалення;
- зробити аналіз стану, зношеності основних фондів харчових підприємств з метою встановлення їх реальної вартості та механізму активізації інвестиційної діяльності, обґрунтувати необхідність інноваційного спрямування інвестиційних коштів;
- визначити вплив джерел реалізації інвестиційних проектів на ефективність діяльності підприємства;
- визначити оптимальні варіанти емісії цінних паперів при реалізації інвестиційних проектів.

Об'єкт дослідження – формування джерел фінансування інвестиційних коштів на підприємствах харчової промисловості України та система економічних відносин, які виникають у процесі інвестиційної діяльності на них.

Предмет дослідження. Предметом дослідження виступає інвестиційний процес та джерела реалізації інвестиційних рішень в умовах обмеженості ринку позикового капіталу.

Методи дослідження. Теоретичною та методологічною основою для проведення дисертаційного дослідження стали фундаментальні положення економічної науки: праці провідних вітчизняних та зарубіжних науковців з проблем ринкової економіки, інвестиційної діяльності, класичні та новітні методи проведення досліджень економічних проблем, законодавча база України.

В процесі дослідження використовувався комплексний системний підхід щодо визначення стану ринку інвестицій в Україні, виявлення впливу окремих джерел фінансування на інвестиційну активність підприємств харчової промисловості.

В роботі використовувались індексний та графоаналітичний метод, метод структурних динамічних зрушень, статистичних групувань та узагальнень при аналізі стану інвестиційної діяльності підприємств. Інформаційна база, що використовувалась в дослідженні, включає статистичні матеріали Державного комітету статистики, Міністерства економіки України, Міністерства аграрної політики України, Чернівецького обласного управління статистики та окремих підприємств харчової промисловості Чернівецької області.

Наукова новизна одержаних результатів полягає в формуванні теоретичних та методологічних засад, розробці методичних і практичних рекомендацій, спрямованих на активізацію інвестиційної діяльності підприємств в умовах обмеженості ринку позикового капіталу в Україні.

Наукова новизна результатів дисертаційного дослідження визначається тим, що вони отримані його автором вперше, сутність полягає в наступному:

- розширено теоретичні аспекти протікання інвестиційних процесів підприємств у різних економічних системах, які відрізняються ступенем державного втручання у формування джерел фінансування інвестицій та розподільчі процеси при інвестуванні, термінами окупності інвестованих коштів та показниками ефективності вкладання інвестицій;

- теоретично обґрунтовано та визначено особливості забезпечення інвестиційних потреб підприємств в умовах переходу до ринку при існуючих обмеженнях ринку капіталів у країні за допомогою орієнтації на внутрішні та залучені джерела інвестування;

- дано теоретичне обґрунтування інноваційного спрямування інвестиційних коштів для оновлення основних фондів на засадах розширеного відтворення з метою інтенсифікації виробничих процесів на підприємствах харчової промисловості, обґрунтована доцільність перегляду нормативних термінів експлуатації обладнання з урахуванням темпів НТП;

➤ сформовано рекомендації та пропозиції щодо активізації амортизаційної політики підприємств на основі розробки і впровадження корегуючих коефіцієнтів до діючих норм амортизації основних засобів виробництва з урахування темпів знецінення інвестицій та коливання валютного курсу;

➤ визначено розширення інвестиційних можливостей акціонерних товариств за рахунок зміни організаційно-правової форми шляхом перетворення ЗАТ у ВАТ через приватне розміщення акцій;

➤ обґрунтовано необхідність та запропоновано методику проведення чергової переоцінки основних фондів з урахуванням індексів цін інвестицій з метою забезпечення ефективної амортизаційної політики, упорядкування кредитних відносин та прав власності на підприємствах.

Практичне значення одержаних результатів. Основні положення та пропозиції автора по результатах дослідження доведено до рівня методичних розробок, які знайшли практичне використання.

Результати дисертаційної роботи знайшли позитивну оцінку ВАТ “Роси Буковини” (лист від 14.05.02), “Чернівецький олійно-жировий комбінат (лист від 05.06.02), АТ “Буковинка” (лист від 18.06.02) та Головного управління сільського господарства і продовольства Чернівецької облдержадміністрації (лист від 20.06.02).

Вони збагачують практику управління новими економічними інструментами щодо вибору джерел фінансування інвестиційних процесів на підприємствах харчової промисловості.

Теоретичні напрацювання використовуються в навчальному процесі в Буковинському державному фінансово-економічному інституті та Національному університеті харчових технологій при викладанні дисциплін: «Економіка підприємства», «Фінанси», «Фінансовий менеджмент», «Інвестиційний менеджмент», «Фінанси підприємств».

Одержані результати та розроблені методичні підходи можуть бути використані на підприємствах всіх форм власності різних галузей промисловості України.

Особистий внесок здобувача. Дисертаційне дослідження є самостійною науковою працею, тому наукові результати, одержані в дисертації, є особистими розробками автора.

Із опублікованих наукових праць у співавторстві автором використані тільки його власні ідеї та розробки. Це стосується наукових праць, які відображені в списку опублікованих робіт за темою дисертації, внесок автора в яких зазначено.

Внесок автора полягає в розробці теоретико-методологічних засад підвищення інвестиційної активності на підприємствах харчової промисловості України шляхом удосконалення амортизаційної політики, політики оновлення основних фондів та реформування форм власності на підприємствах галузі.

Апробація результатів дослідження. Наукові розробки автора заслухані та схвалені на семінарах із підвищення кваліфікації керівного складу ряду

підприємств харчової промисловості Чернівецької області, яке було здійснено Головним управлінням сільського господарства і продовольства обласної державної адміністрації.

Результати досліджень були заслухані на 5 наукових та науково-практичних конференціях, присвячених проблемам удосконалення інвестиційної політики України та підвищення ефективності функціонування підприємств харчової промисловості: Проблеми і перспективи розвитку фінансової політики в Україні в умовах ринкової економіки», Чернівці, 1999 р.; «Проблеми та перспективи створення та впровадження нових ресурсо- та енергоощадних технологій, обладнання в галузях харчової і переробної промисловості», К., 2000 р.; «Регіональні проблеми розвитку агропромислового комплексу України: стан і перспективи вирішення» К., 2000; «Власнісний статус і проблеми раціонального використання земель» К., 2000; Четверта міжнародна конференція «Наука і освіта 2001», Житомир, 2001; «Соціально-економічні дослідження в перехідний період. Фінансові механізми активізації підприємництва в Україні», Львів, 2001.

Публікації. Основні результати досліджень опубліковані автором у одноосібній монографії «Функціонування та регулювання інвестиційної діяльності в умовах ринку» обсягом 3,94 обл.-вид. арк., в підручнику «Загальна теорія фінансів», виданому у співавторстві загальним обсягом 28,6 обл.-вид. арк., з яких частка здобувача – 3,4 обл.-вид. арк., 5 наукових статтях у збірниках наукових праць, наукових виданнях та науково-популярних журналах, виданих автором одноосібно загальним обсягом 1,4 обл.-вид. арк. та 4 тезах доповідей на наукових та науково-практичних конференціях загальним обсягом 0,4 обл.-вид. арк., у тому числі в 5 фахових наукових виданнях.

Обсяг та структура дисертаційної роботи. Дисертація написана українською мовою, складається із вступу, трьох розділів, висновків, списку літературних джерел, який налічує 111 найменувань та 8 додатків. Загальний обсяг роботи – 195 сторінок комп'ютерного тексту. Вона містить 32 таблиці, 5 рисунків.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ РОБОТИ

У першому розділі – «Теоретико-методологічні засади активізації інвестиційної діяльності підприємств харчової промисловості в ринкових умовах» розкриваються теоретичні положення та узагальнюються відмінності основних факторів, які впливають на розвиток інвестиційних процесів, їх обсяг та якість в різних умовах господарювання. Відмінностями формування інвестиційних коштів у країнах із різними системами господарювання є черговість в протіканні процесів накопичення – інвестування, що визначає різні умови залучення та формування джерел інвестиційних коштів, ступінь ризику їх вкладання та час їх повернення. Дослідженням встановлено, що кожний період економічного розвитку країни передбачає надання переваги тому чи іншому методу фінансування інвестицій та, відповідно, і джерелам фінансування інвестиційних процесів. На перехідному етапі, або етапі трансформаційних економічних процесів, домінуючим є фінансування

інвестиційних процесів за допомогою залучених інвестиційних коштів, що дозволяє формувати реального власника і реалізувати права громадян на частку державної власності. Найбільш широкі можливості по фінансуванню інвестиційних проектів в умовах ринку. В цьому разі представлені всі можливі джерела інвестиційної діяльності.

Як свідчить аналіз в умовах адміністративно-командної системи управління формуванням джерел інвестування визначалось державною політикою, яка спрямована на обмеження споживання. Обмеження споживання відбувалось через обмеження рівня заробітної плати, обсягу пропозиції, державну цінову політику, емісію державних цінних паперів, що сприяло перерозподілу грошових коштів населення і призводило до примусових змін у розподілі між витратами та заощадженнями населення.

Крім того, існують значні відмінності формування ціни на інвестований капітал в економічних системах із різним рівнем державного регулювання, що викликані різним ступенем державного втручання в протікання економічних процесів. Особливу роль у формуванні ринку інвестицій в ринкових умовах відіграють приватні інвестори.

Ринок диктує власні вимоги до формування джерел інвестиційних коштів та можливостей їх використання. В цьому разі більш жорсткі вимоги пред'являються до: часу використання інвестиційних ресурсів; термінів окупності інвестицій; забезпечення платоспроможності реципієнта; вартості інвестованих коштів; припустимого ступеня ризику для власників інвестицій; надійності самих інвесторів.

Ринкова економіка та адміністративно-господарська система управління економічними процесами мають багато спільного у забезпеченні інвестиційних потреб підприємств, але існують суттєві розбіжності в можливостях залучення інвестицій для забезпечення як простого, так і розширеного відтворення. Внутрішні джерела інвестування діяльності підприємств як в адміністративно-командній, так і в ринковій економіці будуть за своєю сутністю однакові. Але, в умовах адміністративно-командної системи управління накопичені підприємствами грошові кошти розподілялись централізовано. Натомість в умовах ринкової економіки розпорядником власних грошових коштів та вирішенням питань формування інвестиційних фондів виступає підприємство. Воно самостійно будує свою інвестиційну політику, обирає джерела та напрями інвестування, визначає доцільність та ефективність інвестиційних проектів.

У другому розділі **«Аналіз стану інвестиційної активності та джерел інвестування на підприємствах харчової промисловості»** аналізуються та узагальнюються тенденції і закономірності інвестиційної діяльності харчових підприємств на сучасному етапі. Як свідчать статистичні дані, підприємства харчової промисловості Чернівецької області мають переважно акціонерну форму власності. Процеси першої хвилі приватизації, що відбувались в Україні, створили власників, які не вкладали власних грошових коштів, а права володіння реалізували за рахунок приватизаційних сертифікатів. На харчових підприємствах Чернівецької області із загальної вартості цінних паперів за

рахунок особистих приватизаційних рахунків розміщено в цілому 17664 тис. грн., або 27,9%. З них на долю акцій припадає розміщення за особисті приватизаційні рахунки - 896 тис. грн., або 61% загальної вартості розміщених акцій.

Інвестування шляхом акціонування виступає найбільш привабливим методом для підприємства при послідовному інвестуванні, коли виникає значний розрив в часі між вкладанням грошей та отриманням першого прибутку, який може забезпечити визначену дивідендну політику. Випуск та розміщення емітентом цінних паперів на підприємствах харчової промисловості Чернівецької області представлений в табл. 1.

Таблиця 1

Випуск та розміщення емітентом цінних паперів на підприємствах харчової промисловості Чернівецької області у 2001 р., тис. грн.

Показники	Наявність на початок року	Випущено за звітний період	Наявність на кінець року	Розміщено в цілому			
				всього	юридичним особам	фізичним особам	інвест. інших країн
Всього	49898	13419	63317	63317	38579	24738	-
в тому числі							-
акції	1472	-	1472	1472	834	638	-
із них: прості	1472	-	1472	1472	834	638	-
привілейовані							
векселі	4686	12025	16711	16711	16711		-
Інші цінні папери	43740	1394	45134	45134	21034	24100	-
Статутний фонд	45212	x	46283	x	x	x	x

Діяльність закритих акціонерних товариств має більш вузькі можливості залучення додаткового капіталу для здійснення інвестиційної діяльності. Але для акціонерів послідовне інвестування є найбільш ризиковим варіантом вкладання грошей, тому воно вимагає підвищеної норми доходності по акціях.

Таблиця 2

Кошти, спрямовані на фінансування інвестицій на харчових підприємствах, тис. грн.

Використано на фінансування капітальних і фінансових вкладень	АТ "Буковинка"			ВАТ "Роси Буковини"			АТ Чернівецький олійно-жировий комбінат		
	Роки			Роки			Роки		
	1998	1999	2000	1998	1999	2000	1998	1999	2000
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Амортизація основних засобів	393	644	512	-	325	228	112	114	221

Продовження табл. 2

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Прибуток, що спрямовується на розвиток і вдосконалення виробництва	359	127	320	303	222	278	-	-	-
Разом	752	771	832	303	547	506	112	114	221

Обмеженість ринку позикового капіталу змушує підприємства використовувати для реалізації інвестиційних проектів внутрішні джерела фінансування інвестицій, що можна побачити із наведених даних (табл.2).

Внутрішні джерела фінансування підприємств значною мірою обмежуються:

- амортизація – державною амортизаційною політикою та політикою ціноутворення на ринку товарів;
- прибуток – політикою ціноутворення та необхідністю побудови власної дивідендної політики.

Можливості реалізації інвестиційних проектів за рахунок амортизаційних нарахувань та частини прибутку можна розглядати як безвідсотковий (безкоштовний) варіант вирішення інвестиційних проблем підприємством, але здебільшого вони придатні для реалізації стратегій обмеженого росту або згортання діяльності підприємств.

На підприємствах харчової промисловості Чернівецької області сума амортизаційних відрахувань складала у 2001 р. 3,7%, або – 10520, 7 тис грн., що на 583 тис. грн. більше показника 1999 року. Але, не дивлячись на зростання загальної суми нарахованої амортизації, лише за рахунок неї не можна вирішити проблем оновлення основних фондів на підприємствах. Пояснити це можна низькими нормами амортизації та викривленням вартості основних фондів, що відбулось внаслідок неправильної їх переоцінки. Неякісний облік основних фондів, або неправильно розрахованих амортизаційних коефіцієнтів, призводить до суттєвого розриву в нарахованій амортизації в кожний конкретний момент часу та грошовими коштами, які необхідні для здійснення відтворювальних процесів. Тому назріла необхідність провести чергову переоцінку діючих основних фондів.

Крім внутрішніх джерел фінансування підприємства можуть використовувати зовнішні джерела фінансування, але їх залучення на підприємствах харчової промисловості Буковини обмежується структурою капіталу. Так, в структурі капіталу переважаючими є поточні зобов'язання – 49,9% (табл. 3).

Таким чином можна зробити висновок, що протягом останніх років головним джерелом фінансування діяльності підприємств виступає зовнішня кредиторська заборгованість.

Таблиця 3

Пасив балансу підприємств харчової промисловості Чернівецької області,
тисяч грн.

Розділ пасиву балансу	На початок року				Структура капіталу на початок 2002 р, %
	1999	2000	2001	2002	
1.Власний капітал	193997	167348	194421	166322	47,4
2.Забезпечення наступних витрат і платежів	-	-	316	241,4	0,1
3.Довгострокові зобов'язання	15959,4	9108,6	23859,4	9108,6	2,6
4.Поточні зобов'язання	123364	175257	124286	175257	49,9
Всього	311033	350929	342882	350929	100

Харчова промисловість, внаслідок швидкого обертання оборотного капіталу, є інвестиційно-привабливою галуззю із відносно невеликими темпами окупності інвестицій. Результати діяльності підприємств харчової промисловості спрямовані на випуск продукції кінцевого споживання, на забезпечення споживчого ринку продуктами харчування, тому питання інвестування коштів у розвиток харчової промисловості мають стати загальнодержавними, тобто ця галузь повинна бути визначена як пріоритетна. Зараз по харчовій промисловості іноземні інвестиції більше ніж у 4,5 рази перевищують обсяги внутрішнього інвестування. Залучення іноземних інвесторів також обмежене, що визначається ступенем політичного та економічного ризиків в країні. Більша частина інвестованих в харчову промисловість коштів припадає на тютюнове, пиво-безалкогольне та кондитерське виробництво, як найбільш рентабельні. Останнім часом значне іноземне інвестування здійснюється також у виробництво олії.

У третьому розділі - **«Шляхи розширення інвестиційних можливостей підприємств харчової промисловості»** визначено основні напрями розвитку інвестиційних процесів за рахунок змін в амортизаційній політиці підприємств та пошуку реальних джерел фінансування інвестиційних проектів в умовах обмеженості ринку позикового капіталу.

Ринок недосконалої конкуренції характеризується високими цінами на ресурси. Обмеженість ресурсів та можливість встановлення монопольно високих цін на ринку позикового капіталу обмежує інвестиційні можливості підприємств за рахунок залучення позикових коштів, тому основними інструментами реалізації інвестиційних стратегій підприємств стає використання внутрішніх джерел фінансування та випуск власних боргових зобов'язань.

Остання переоцінка основних фондів відбулась в Україні у 1982 р., а остання індексація вартості діючих основних фондів – у 1997 р. і критерії її проведення не відповідали тоді, а тим більше зараз, вимогам амортизаційної політики підприємств. Адже лише протягом 1996 року індекс цін інвестицій

склав 1,7 рази тому компенсація, проведена влітку 1997 року, не відшкодувала в повній мірі вартості основних фондів, введених в дію до 1997 року.

Питання визначення реальної вартості основних фондів набули нагального вирішення в нашій країні. Подальше зволікання у вирішенні цієї проблеми призведе до подальшого загострення ситуації на підприємствах галузі.

Підприємства харчової промисловості значно різняться між собою за технічним оснащенням. Поруч із підприємствами, що мають оснащення на сучасному рівні, більша частина підприємств працює на застарілому технічно недосконалому обладнанні, яке має високий ступінь зносу. За статистичними даними в останні роки коефіцієнти вибуття основних фондів на підприємствах харчової промисловості значно нижчі ефективних. Так, за розрахунками економістів, вибуття основних фондів має бути на рівні 7 – 8% на рік. Такі темпи вибуття морально та фізично застарілих основних фондів дадуть можливість своєчасного введення в експлуатацію сучасних засобів праці. В той же час реальна картина – це вибуття основних фондів у межах 1-2% на рік. Така ситуація – свідомство накопичення в галузі значної частини переамортизованих основних фондів. Випуск конкурентоспроможної продукції на таких основних фондах навіть для внутрішнього ринку дуже проблематичний.

Вирішити питання повернення амортизації ролі основного джерела фонду відшкодування можна шляхом наступних дій держави:

- Проведення чергової переоцінки основних фондів;
- Застосування коефіцієнтів, враховуючих знецінення основних фондів у результаті інфляційних процесів, які будуть відбуватись у наступний період (в залежності від року введення основних фондів в експлуатацію).
- Застосування підвищуючих коефіцієнтів при нарахуванні амортизації, враховуючи фактичні річні темпи інфляції в Україні в наступні роки (після проведення переоцінки).
- Упорядкування нормативних термінів експлуатації основних фондів.

Для вирішення питання переоцінки основних фондів пропонується методика переоцінки основних фондів, введених в експлуатацію в різний час. Оскільки трансформаційні процеси характеризуються нестабільністю економічної ситуації, що проявляється в згортанні виробництва, високими темпами інфляції, нестабільністю ситуації на споживчих ринках, значними коливаннями цін, введені в різний час в експлуатацію основні фонди вимагають різних коефіцієнтів переоцінки їхньої вартості.

Так, при співставленні індексів оптових цін (ІОЦ) та коефіцієнтів переоцінки основних фондів, можна зробити висновки, що проведена переоцінка не відображає реального стану при визначенні первісної вартості основних фондів і тим самим обмежує інвестиційні можливості підприємств за рахунок використання внутрішніх джерел інвестиційної діяльності. Доведено, що власні джерела фінансування мають менший ступінь ризику і зменшують ймовірність банкрутства навіть у випадках прорахунків при формуванні

стратегії розвитку підприємства. Вони не погіршують структури пасивів підприємства та не зменшують його фінансової стійкості.

Враховуючи те, що внутрішні джерела фінансування зменшують ступінь фінансового ризику, багато підприємств будують свою інвестиційну стратегію таким чином, щоб темпи приросту обсягів виробництва забезпечувались грошовими потоками, що формуються за рахунок внутрішніх джерел фінансування.

Динаміка індексу цін інвестицій дає достатньо об'єктивну картину зміни вартості основних фондів, тому коефіцієнти зростання цін інвестицій пропонуються автором, як базові показники зміни цін на основні фонди за період 1997 – 2000 роки (табл. 4).

Таблиця 4

Коефіцієнти зростання цін інвестицій, у відсотках до попереднього року

Показник	Роки			
	1997	1998	1999	2000
Індекси зростання цін інвестицій	108,3	106,1	125,1	117,7

У дисертації визначені коефіцієнти переоцінки основних фондів, які представлені у табл. 5. Наведені коефіцієнти максимально наближать вартість основних фондів до економічно обґрунтованих значень, оскільки вони враховують тенденції ринку інвестицій, що склались в Україні за період, що аналізується. Оскільки розрахунок таких корегуючих коефіцієнтів помісячно ускладнений відсутністю необхідної статистичної інформації, автором пропонуються річні коефіцієнти перерахунку вартості основних фондів.

Таблиця 5

Коефіцієнти переоцінки основних фондів на 01.01.2002 року, у відсотках до залишкової вартості на початок року

№	Термін введення в експлуатацію основних фондів	Коефіцієнти перерахунку по групах основних фондів		
		1	2	3
1	До 1997 року	1,42	1,86	1,86
2	Протягом 1997 р.	1,32	1,64	1,64
3	Протягом 1998 р.	1,28	1,56	1,56
4	Протягом 1999 р.	1,25	1,50	1,50
5	Протягом 2000 р.	1,21	1,43	1,43
6	Протягом 2001 р.	1,09	1,18	1,18

Провівши переоцінку основних фондів належним чином, можна вирішити одразу декілька взаємопов'язаних задач по зменшенню фінансового ризику при реалізації інвестиційних стратегій: покращити структуру пасивів підприємств за рахунок зростання вартості власного капіталу; збільшити чистий грошовий потік підприємства для можливості вирішення питання

реалізації інвестиційних проектів за рахунок власних коштів підприємств; дозволити підприємствам із меншим ризиком залучати приватних інвесторів до участі в реалізації інвестиційних стратегій підприємств; полегшити підприємствам доступ на ринок позикового капіталу шляхом встановлення реальної вартості активів.

При існуючих вартості основних фондів та річних нормах амортизації розрахована сума амортизаційних нарахувань не забезпечує використання амортизації в якості реального інструменту управління інноваційною політикою підприємств. Не зважаючи на те, що ситуація, яка склалась в Україні, послабила роль амортизації у відтворювальних процесах, але в цілому роль амортизаційного фонду у виконанні функцій розширеного відтворення заперечувати не можна.

Відносній нестачі амортизаційних коштів для розвитку виробничого апарату також сприяє суттєве підвищення вартості нових видів основних фондів. За результатами проведеного дослідження можна зробити висновок, що для підвищення ролі амортизаційних нарахувань при вирішенні проблем відшкодування вартості основних фондів сума нарахованої амортизації могла б корегуватись на коефіцієнт, який би враховував офіційний рівень інфляції, який склався в країні за фінансовий рік. Додатково нараховані кошти повинні вираховуватись із суми прибутку до оподаткування. Такі дії дозволять вирішити питання компенсації вартості основних фондів з урахуванням інфляційних процесів, що відбуваються в країні, та зробити амортизацію могутнім джерелом реалізації інвестиційних процесів на підприємстві.

Базовим методом нарахування амортизації залишається рівномірний метод її обчислення. Але при впровадженні корегуючих коефіцієнтів підвищується річна сума амортизаційних нарахувань. Причому це збільшення відбувається не рівномірно, а в залежності від темпів інфляції або коливання курсу валют в країні.

Пропонується річну норму амортизації (A_p) розраховувати за формулою:

$$A_p = B_a : T_v \times K_k$$

B_a – вартість, що амортизується;

T_v – термін, що залишився до кінця експлуатаційного періоду;

K_k – корегуючий коефіцієнт, який враховує зміну вартості інвестицій або курсу валют за поточний фінансовий рік.

Ця методика нарахування амортизації може використовуватись у тому разі, коли не проводиться переоцінка основних фондів.

Перший метод визначення корегуючого коефіцієнту базується на тих же засадах, що і запропонована методика переоцінки основних фондів.

Альтернативним варіантом при визначенні коефіцієнтів корегування суми нарахованої амортизації може виступати індекс офіційної зміни курсу гривні до долару США. Обґрунтуванням можливості введення цього коефіцієнту при розрахунку річних норм амортизації виступає наступне положення. Стан українського машинобудування для харчової промисловості

не дозволяє вирішувати питання ефективного оновлення основних фондів, тим більше здійснення оновлення основних фондів на інноваційній основі.

Кількість та якість пропонованих машин та обладнання українських виробників не дозволяють вирішувати питання інтенсифікації виробництва на підприємствах харчової промисловості. Крім того, вітчизняні зразки обладнання значно поступаються зарубіжним з точки зору енерго- та матеріаломісткості готової продукції, її якості, дизайну, безпеки.

З огляду на це, більшість українських підприємств харчової промисловості купує обладнання зарубіжних товаровиробників, вартість якого визначається в іноземній валюті. Офіційний курс іноземної валюти протягом тривалого часу має тенденцію до зростання. Оскільки більшість розрахунків в Україні проводиться у доларах США, наведемо середній офіційний курс національної грошової одиниці до дол. США, встановлений Національним банком України (табл. 6).

Таблиця 6

Динаміка середнього офіційного курсу національної грошової одиниці до дол. США, грн.

Показник	1996	1997	1998	1999	2000
Середній офіційний курс 1 дол. США	1,8295	1,8617	2,4495	4,1304	5,4400
Темпи росту до попереднього року, %	x	101,8	131,6	168,6	131,7

Таким чином, використовуючи індекси темпів росту середнього офіційного курсу національної грошової одиниці до дол. США, встановленого національним банком України, як корегуючий коефіцієнт, можна вирівнювати вплив коливання курсу на суму накопичень для оновлення основних фондів та збільшення суми чистого грошового потоку для повернення інвестованих коштів.

Нарахована за допомогою корегуючих коефіцієнтів амортизація дозволить, не збільшуючи ціни для споживачів продукції, за рахунок зменшення суми прибутку до оподаткування, вирішити питання активізації інвестиційної діяльності за рахунок власних коштів підприємств і полегшити процес повернення грошових коштів за рахунок зростання загальної суми грошового потоку.

Оскільки амортизація приймає участь у формуванні грошового потоку, зменшуючи базу оподаткування, можна зробити висновок, що нарахована амортизація створює додатковий грошовий потік, зменшуючи суму податку на прибуток, тобто в цьому разі можна говорити, проводячи аналогію із борговими зобов'язаннями підприємства, про податковий захист цього виду грошового потоку. Цей податковий захист можна розглядати як додатковий грошовий потік, який розраховується за формулою:

$$\text{ПЗa} = A \times \text{СПП}$$

Де ПЗa – податковий захист амортизації, грн.;

A – сума нарахованої амортизації, грн.;

СПП – ставка податку на прибуток, що виражена десятковим дробом.

У разі впровадження корегуючих коефіцієнтів податковий захист амортизації буде зростати.

При розрахунку річних норм амортизації користуються нормативними термінами експлуатації основних фондів. За статистичними даними, що наведені у роботі, можна зробити висновок, що дотримання нормативних термінів експлуатації обладнання на підприємствах харчової промисловості здебільшого не відбувається. Упорядкування нормативних термінів експлуатації обладнання дозволить вирішити паралельно наступні питання:

- прискорення темпів оновлення основних фондів;
- повернення амортизації ролі джерела фінансування інвестиційних проектів.

В Україні останнім часом інтенсифікується робота на позабіржовому ринку цінних паперів. Позабіржовий ринок – це структура, яка проводить операції із цінними паперами, що не беруть участі в угодах на офіційних фондових біржах. Темпи росту операцій на позабіржовому ринку цінних паперів в деяких країнах світу, наприклад США, розвиваються більш швидкими темпами, ніж на офіційному фондовому ринку.

На позабіржовому фондовому ринку реалізуються значною мірою акції українських ЗАТ. Діяльність закритих акціонерних товариств має більш вузькі можливості залучення додаткового капіталу для здійснення інвестиційної діяльності. Тому останнім часом в Україні можна спостерігати тенденцію перетворення закритих акціонерних товариств (ЗАТ) у відкриті акціонерні товариства (ВАТ), а також незаконне придбання акцій закритих акціонерних товариств внаслідок недовершеності вітчизняного законодавства, яке з одного боку обмежує обіг акцій ЗАТ на фондовому ринку, а з іншого - дозволяє продаж цих акцій власниками за межами ЗАТ.

За статистичними даними 84% підприємств харчової промисловості Чернівецької області є акціонерними товариствами (у статистичній звітності такі підприємства називають колективними). Більше половини акціонерних товариств представляють собою закриті акціонерні товариства. У закритих акціонерних товариствах (ЗАТ) інвестиційні можливості за рахунок оголошення додаткової емісії акцій значно обмежуються фінансовими можливостями існуючих власників акціонерного капіталу. Виходом із ситуації, що склалась, при вирішенні питання розширення можливих джерел інвестування в умовах обмеженого ринку позикового капіталу, може стати зміна форми господарювання шляхом переходу від закритих акціонерних товариств до акціонерних товариств відкритого типу.

Вирішення питання залучення додаткових інвестиційних ресурсів шляхом додаткових емісій цінних паперів актуальне саме для українських підприємств, оскільки логічним завершенням приватизаційних процесів

шляхом оренди із правом викупу було створення підприємств, власниками яких ставав трудовий колектив. Здебільшого юридичною формою таких підприємств було створення саме акціонерних товариств закритого типу.

Існує світовий досвід розміщення акцій, який з огляду можливої адаптації до умов України можна з успіхом використовувати. Підприємства харчової промисловості мають високу інвестиційну привабливість для іноземних інвесторів (більше 20% прямих іноземних інвестицій припадає на підприємства саме цієї галузі), тому для українських закритих акціонерних товариств у харчовій промисловості можливим варіантом залучення інвестиційних коштів може стати приватне розміщення акцій.

Такий спосіб інвестування доцільно використовувати, якщо підприємство не має стійкої ринкової репутації для залучення значної кількості інвесторів; фондовий ринок знаходиться у стадії формування; відсутня довіра широкого загалу до фондових операцій; немає досвіду роботи на фондовому ринку, а ні у населення, а ні у керівництва підприємства.

Саме всі ці обмеження характерні для України зараз. Однією із головних проблем, на яку потрібно звертати увагу при приватному розміщенні, – це вид та кількість цінних паперів, які будуть продаватись. Від вирішення цього питання залежить можливість втрати контролю над діяльністю підприємства та платність розміщення.

За відсутності досвіду роботи населення на фондовому ринку та обмеженій його інфраструктурі в Україні може статись так, що власниками додатково емітованих акцій при розміщенні через фондовий ринок стане також обмежене коло інвесторів. Тобто буде одержаний результат, як і у разі приватного розміщення, але не буде контролю з боку менеджменту закритого акціонерного товариства щодо потенційних власників акцій. Тому залучення необхідних інвестиційних коштів шляхом трансформації ЗАТ у АТ відкритого типу через приватне розміщення акцій в умовах сучасного стану фондового ринку України найбільш доцільне.

ВИСНОВКИ

Кожний період економічного розвитку країни передбачає надання переваги тому чи іншому методу фінансування інвестицій та, відповідно, і джерелам фінансування інвестиційних процесів. На перехідному етапі, або етапі трансформаційних економічних процесів, домінуючим є фінансування інвестиційних процесів за допомогою залучених інвестиційних коштів, що дозволяє формувати реального власника і реалізувати права громадян на частку державної власності. Найбільш широкі можливості по фінансуванню інвестиційних проектів існують в умовах ринку. В цьому разі представлені всі можливі джерела інвестиційної діяльності.

Формування інвестиційних ресурсів та їх розподіл в адміністративно-керованій економіці сприяли розвитку структурних перекосів та викликали невідповідність між обсягами виробництва та споживання. За цих умов було можливим форсоване вкладання капіталу, що давало можливість розвивати

економіку екстенсивним шляхом. Тут не існувало пропорційного співвідношення між введенням в експлуатацію та виведенням із дії засобів виробництва. Нормативні терміни експлуатації обладнання не відповідали темпам науково-технічного прогресу. Виходячи із практики функціонування обладнання на підприємствах харчової промисловості, можна зробити висновок, що дуже часто виникали ситуації, коли воно використовувалось за межами нормативних термінів експлуатації. Це характерним було для підприємств цукрової, тютюнової, м'ясо-молочної промисловості.

Наявність в Україні обмеженого ринку фінансових ресурсів, на якому панує недосконала конкуренція сприяє закріпленню монопольного становища при акумулюванні депозитних коштів та пропозиції кредитних ресурсів банківської системи. Ринок недосконалої конкуренції характеризується високими цінами на ресурси. Обмеженість ресурсів та можливість встановлення монопольно високих цін обмежує інвестиційні можливості підприємств за рахунок залучення позикових коштів. Тому основними інструментами реалізації інвестиційних стратегій підприємств стає використання внутрішніх джерел фінансування та випуск власних боргових зобов'язань.

У випадку недостатнього розвитку ринку довготермінового позичкового капіталу, що характерно для України, держава повинна стимулювати розвиток самофінансування за допомогою амортизаційної політики. Амортизація за своєю економічною сутністю приймає участь у створенні чистого грошового потоку підприємства, що дозволяє накопичені за рахунок неї кошти спрямовувати на відтворювальні процеси. Крім участі у відтворювальних процесах, амортизація може бути віднесена до негрошових витрат і розглядатися як фактор зменшення прибутку до оподаткування, що в умовах високого податкового тиску є також актуальним. Вирішити проблему підвищення амортизаційних нарахувань без переоцінки основних фондів можна за допомогою впровадження корегуючих коефіцієнтів, при визначенні яких можна користуватись двома альтернативними варіантами. Це дозволить амортизаційну політику зробити реальним джерелом компенсації вартості основних фондів. Обидва варіанти базуються на визначенні корегуючих коефіцієнтів до річних норм амортизації, які враховують зміни економічної ситуації в країні. Базовим методом нарахування амортизації залишається рівномірний метод нарахування амортизації. Але при впровадженні корегуючих коефіцієнтів зростає річна сума амортизаційних нарахувань. Причому це збільшення відбувається нерівномірно протягом експлуатації основних фондів, а в залежності від темпів інфляції або коливання курсу валют в країні.

Інвестування шляхом акціонування виступає найбільш привабливим методом для підприємства при послідовному інвестуванні, коли виникає значний розрив в часі між вкладанням грошей та отриманням першого прибутку, який може забезпечити визначену дивідендну політику. Акціонерні товариства закритого типу мають обмежені можливості для фінансування

інвестиційних процесів шляхом акціонування, тому одним із варіантів розширення таких можливостей виступає зміна існуючої організаційно-правової форми функціонування підприємства.

Найбільш привабливим методом розміщення акцій для залучення інвестиційних ресурсів може виступити приватне розміщення, яке дає переваги в часі залучення інвестицій, можливостях вибору інвестора, процедурі управління тощо.

Магістральним напрямом докорінного підвищення ефективності діяльності підприємств харчової промисловості України та її регіонів на сучасному етапі повинно стати формування і впровадження на них інноваційних моделей науково-технологічного розвитку, розробка і практична реалізація яких може бути здійснена на основі всебічного використання наявних можливостей активізації їх інвестиційної діяльності як визначального чинника забезпечення конкурентоспроможності вироблюваної ними продукції на внутрішньому і зовнішньому ринках.

СПИСОК ОПУБЛІКОВАНИХ ПРАЦЬ ЗА ТЕМОЮ ДИСЕРТАЦІЇ

Монографії

1. Попова В.Д. Функціонування та регулювання інвестиційної діяльності в умовах ринку: Монографічне видання. – Чернівці: Ратуша, 2000. – 72 с.

Розділи у підручниках і навчальних посібниках

2. Діденко В.М., Попова В.Д., Прядко В.В. Загальна теорія фінансів. Навчальний посібник. – Чернівці: Ратуша, 2000. – 637 с. (особистий внесок: розділи 9, 12).
3. Попова В.Д. Методичні рекомендації з обліку і аналізу статистичної інформації: Навчально-методичний посібник. – Чернівці: Ратуша, 2000. – 136с.

Статті у наукових збірниках

4. Попова В.Д. Інвестиційна політика як фактор зростання підприємницької діяльності //Соціально-економічні дослідження в перехідний період. Фінансові механізми активізації підприємництва в Україні. Збірник наукових праць. Випуск 2 (XXXIII) – НАН України, Інститут регіональних досліджень. Частина 1. – Львів, 2002. – С. 344-348
5. Попова В.Д. Особливості фінансування інвестиційних процесів в корпораціях //Соціально-економічні дослідження в перехідний період. Становлення фінансової системи України та проблеми її стабілізації: Щорічник наукових праць. Випуск XII. – НАН України. Інститут регіональних досліджень. – Львів, 2000. – С.240-244
6. Попова В.Д. Проблеми створення адекватної інвестиційної політики в Україні //Науковий вісник Буковинського державного фінансово-економічного інституту: Збірник наукових праць. Вип.2: Економічні науки. – Чернівці: ПП Кондратьєв, 2001. – С.136-139
7. Прядко В.В., Попова В.Д. Інвестиційна ситуація у Чернівецькій області //Проблеми активізації регіональної інвестиційної політики в сучасних умовах. Економічний вісник Дніпропетровського державного фінансово-

економічного інституту, том 2. – Дніпропетровськ: ДДФЕІ, 2000. – С.132-134 (особистий внесок: визначення основних напрямів і шляхів активізації інвестиційної діяльності підприємств).

8. Попова В.Д. Проблеми залучення іноземних інвестицій у переробну промисловість України //Матеріали Міжвузівської науково-практичної конференції “Проблеми і перспективи розвитку фінансової політики в Україні в умовах ринкової економіки”. – Чернівці: Ратуша, 1999. – С. 96-98

Матеріали конференцій

9. Попова В.Д. Проблеми активізації діяльності іноземних інвесторів в Чернівецькій області //Тези доповідей Четвертої міжнародної конференції “Наука і освіта ’2001”. Том 4. Економічні науки. – Дніпропетровськ: Наука і освіта, 2001. – С. 46-47
10. Попова В.Д. Проблеми формування обігових коштів у переробній промисловості //Матеріали Шостої міжнародної науково-технічної конференції “Проблеми та перспективи створення і впровадження нових ресурсо- та енергоощадних технологій, обладнання в галузях харчової і переробної промисловості”. – К.: УДУХТ, 2000 – Частина III. – С. 117
11. Попова В.Д. Розвиток інвестиційного процесу і ефективність використання земельних ресурсів в регіоні (на матеріалах Чернівецької області) //Матеріали Міжнародної наукової конференції “Власнісний статус і проблеми раціонального використання земель”. – К.: РВПС України НАН України, 2000. – Ч.2. – С.193-196
12. Прядко В.В., Попова В.Д. Підвищення ефективності інвестиційного процесу в харчовій промисловості //Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції “Регіональні проблеми розвитку агропромислового комплексу України: стан і перспективи вирішення”. – К.: Знання, 2000. – С. 99-100 (Особистий внесок: визначення особливостей підвищення ефективності інвестиційної діяльності харчових підприємств).

АНОТАЦІЯ

Попова В.Д. Шляхи активізації інвестиційної діяльності підприємств харчової промисловості в умовах обмеженості ринку позикового капіталу. – Рукопис.

Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата економічних наук за спеціальністю 08.06.01 – економіка, організація та управління підприємством. - Національний університет харчових технологій, Київ 2002.

В дисертаційній роботі досліджені теоретичні основи та особливості шляхів активізації інвестиційної діяльності підприємств харчової промисловості за рахунок використання внутрішніх джерел фінансування та зміни форми власності підприємства.

На основі проведеного аналізу визначено необхідність проведення чергової переоцінки основних фондів та запровадження при розрахунку амортизації корегуючих коефіцієнтів, які дозволять збільшити чисті грошові

потоки підприємства. Обґрунтовано доцільність при перетворенні ЗАТ у ВАТ використання приватного розміщення акцій.

Ключові слова: інвестиції, джерела фінансування інвестиційних процесів, харчова промисловість, амортизація, основні фонди, приватне розміщення акцій.

АННОТАЦИЯ

Попова В.Д. Пути активизации инвестиционной деятельности предприятий пищевой промышленности в условиях ограниченности рынка заемного капитала. - Рукопись.

Диссертация на соискание ученой степени кандидата экономических наук по специальности 08.06.01 – экономика, организация и управление предприятием. – Национальный университет пищевых технологий, Киев. – 2002.

В диссертационной работе исследованы теоретические основы и особенности активизации инвестиционной деятельности предприятий пищевой промышленности за счет использования внутренних источников финансирования и изменения формы собственности предприятия.

В работе дан анализ состояния инвестиционных процессов на пищевых предприятиях Украины, источников их финансирования. Основным ограничивающим фактором развития инвестиционной деятельности предприятий пищевой промышленности выступают ограниченные финансовые возможности. Рассмотрена амортизационная политика, определены недостатки и возможные пути ее совершенствования. Низкая прибыльность деятельности предприятий, заниженная стоимость основных фондов не дают возможности в использовании внутренних источников финансирования инвестиционных стратегий предприятий. Высокие процентные ставки на рынке заемного капитала при ограниченной прибыльности делают недоступным и этот источник финансирования инвестиций. На основании проведенного анализа в диссертации предлагаются пути решения проблемы финансирования инвестиционных проектов при помощи разработки эффективной амортизационной политики и усовершенствования политики привлечения инвесторов за счет эмиссии ценных бумаг.

На этапе трансформации экономических отношений доминирующим является финансирование инвестиционных процессов при помощи привлеченных инвестиционных средств, что позволяет формировать реального собственника и реализовать права граждан на часть государственной собственности. Рыночные условия характеризуются более широкими возможностями по финансированию инвестиционных проектов.

Существование в Украине финансового рынка, характеризуется несовершенной конкуренцией, что сопровождается высокими ценами на ресурсы. Поэтому основными инструментами реализации инвестиционных стратегий предприятий становится использование внутренних источников финансирования и выпуск собственных долговых обязательств.

В случае недостаточного развития рынка заемного капитала государство должно стимулировать развитие самофинансирования при помощи амортизационной политики. В этом случае возрастает роль начисления амортизации. Амортизация принимает участие в создании чистого денежного потока предприятия, который направляется на инвестиционные процессы. Для усиления роли амортизации автором предлагается использование корректирующих коэффициентов, рассчитанных на основе индексов цен инвестиций или колебаний курса валют. Это позволит увеличить инвестиционные возможности предприятий и снизить налоговое давление за счет изменения суммы прибыли до налогообложения.

Сумма начисленной амортизации напрямую зависит от стоимости основных фондов. Основные фонды, которые эксплуатируются в пищевой промышленности Украины, имеют значительную степень износа и стоимость, которая не отвечает реальной. Это приводит к начислению суммы амортизации явно недостаточной для воспроизводства основных фондов. Ситуация, что сложилась, может быть исправлена за счет проведения очередной переоценки основных фондов, для проведения которой предложены коэффициенты, рассчитанные при помощи годовых индексов цен инвестиций. Переоценка основных фондов поможет установить реальную стоимость активов, что приведет к активизации работы предприятий на рынке заемного капитала, поскольку одной из проблем, которые возникают при получении кредитов выступает недостаточность залоговых обязательств предприятий отрасли.

Повышение инвестиционных возможностей предприятий пищевой промышленности также возможно за счет проведения дополнительной эмиссии акций. Наиболее привлекательным методом размещения может выступить частное размещение акций, которое дает преимущества во времени привлечения инвестиций, возможностях выбора инвестора, процедуре управления и т.п.

На основании проведенного исследования сделаны выводы о возможности активизации инвестиционных процессов на предприятиях пищевой промышленности в результате изменения подходов к формированию источников финансирования инвестиционных проектов. При этом отмечается, что в условиях трансформации экономических процессов основное внимание предприятия должны уделять собственным источникам финансирования инвестиционных проектов, комбинируя внутренние источники финансирования и привлеченные средства. Такой подход снижает степень риска инвестиционных проектов и позволяет активизировать инвестиционную деятельность предприятий пищевой промышленности.

Ключевые слова: инвестиции, источники финансирования инвестиционных процессов, пищевая промышленность, амортизация, основные фонды, частное размещение акций.

SUMMARY

Popova V.D. Ways of activization of investment activity of the enterprises of a food-processing industry of Ukraine in condition of the market of the extra capital. – Manuscript.

The thesis for a candidate's degree by specialty 08.07.06 – Organization, planning and operation of business. National university of food industry, Kyiv, 2002.

In work the existing tendencies of investment activity of the enterprises of a food processing industry of Ukraine, sources of financing of the investments are analysed the ways of overcoming of investment crisis in Ukraine are shown .

In operation the necessity of usage of the internal sources of finance of the plants is justified. It will allow to reduce hazard of investment activity. The probable sources of finance of the investment designs are justified.

The carried spent analysis has allowed to prove necessity of increase of a role of amortization and issue of valuable papers in activization of investment processes.

Key words: The investments, sources of financing of investment processes, food-processing industry, amortization, private accommodation of shares.